

Møkland Masseuttak, Bø kommune

**Notat om utbredelse og ivaretagelse av våtmark/myr
innenfor uttakets avgrensninger**

26. Juni 2021

**Cand. Scient Arnt-Ivar Kverndal
Kvartærgeolog**

Bakgrunn

Statsforvalteren har i brev av 03.06 2021 gitt uttalelse til søknad om driftskonsesjon for Møkland steinbrudd (Kråkberget) i Bø kommune.

Statsforvalteren viser til at en utvidelse av masseuttaket vil medføre drenering og omdanning av myr- og våtmarksområdet. Videre vil dette resultere i store mengder utslipp av CO₂, og samtidig svekke naturens evne til å binde karbon i framtiden.

Statsforvalteren skriver videre at ettersom forholdet til våtmarka ikke er vurdert og tatt stilling til på reguleringsplannivå, bør det i forbindelse med konsesjonssøknaden gjøres utslippsberegninger som følge av inngrepet i myra. Miljødirektoratet har utarbeidet et verktøy som benyttes her, men det er viktig å være klar over at dette verktøyet ikke tar tilstrekkelig hensyn til myrdybde, noe som kan ha vesentlig betydning da dybden av myr er viktig for utslippsnivået. Videre må det foretas en vurdering, evt. kartlegging, av hvilken type myr det her er snakk om og om denne er av spesiell naturfaglig verdi. Det vises i denne sammenheng til Naturmangfoldsloven §§ 8-10.

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det i henhold til Naturmangfoldsloven § 12 tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering (herunder avgrensning av uttaksområdet) som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Det må derfor sees på alternativ avgrensning av uttaksområdet hvor i så fall de mest sentrale og fuktigste delene av myra skjermes. Videre må det vurderes hvilke tiltak som kan hindre utlekking og drenering av myra.

Myr

Myr er et område med høy grunnvannstand, der nedbrytningen av dødt organisk materiale går så langsomt at det skjer en opphopning av delvis omdannet materiale, kalt torv. Det høye vanninnholdet gir redusert oksygentilgang, og nedbrytningen av planterester og organisk materiale går derved saktere enn oppbyggingen, og det kan dannes tykke lag med torv. For å bli kalt myr bør området inneholde minst 40% organisk materiale, og i lavlandet bør torvlaget være minst 30 cm.

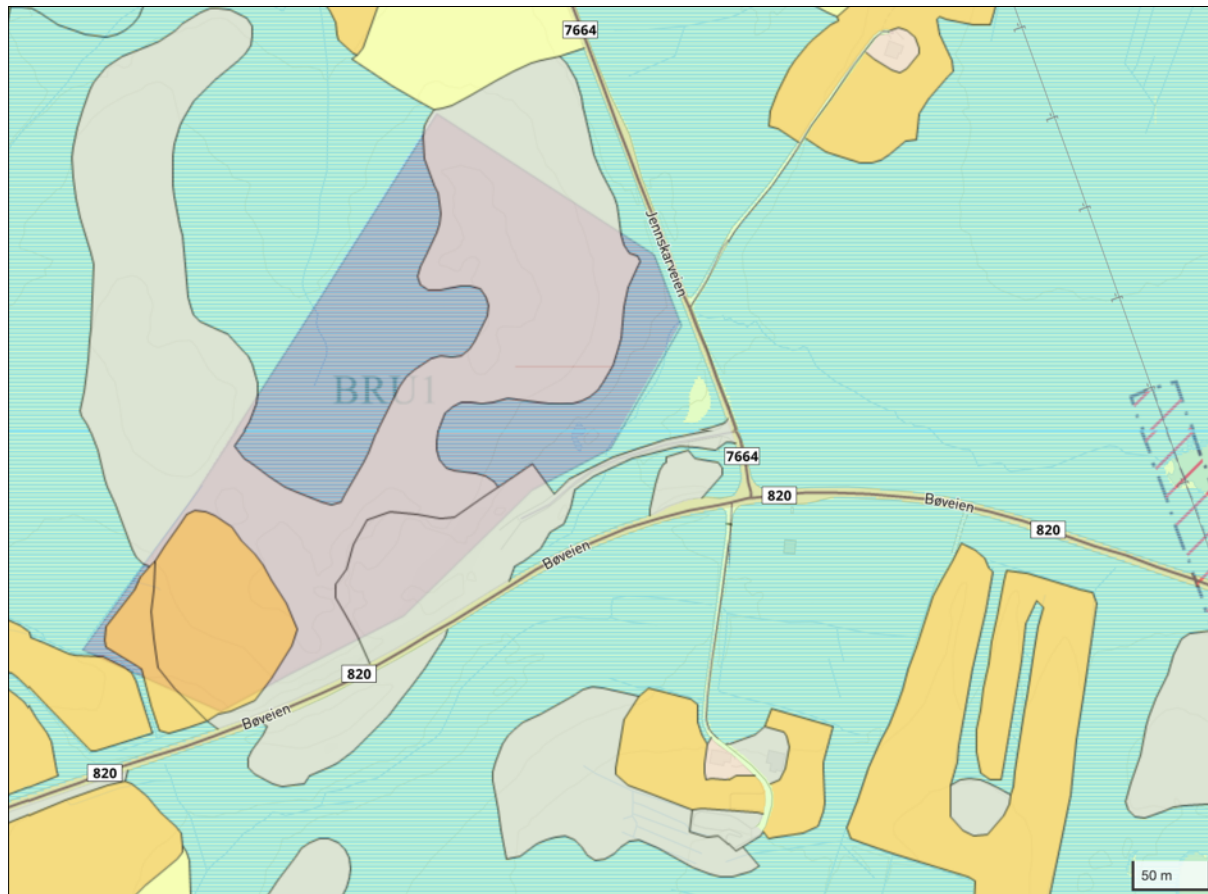
Høy grunnvannstand i terrenget gjør at det blir for lite oksygen til nedbrytning av det organiske materialet, slik at primærproduksjonen blir større enn nedbrytningen og myrlaget øker i tykkelse over tid. Myrer har inntil nylig vært et stabilt økosystem gjennom mange tusen år, men er nå en truet vegetasjonstype. Tidligere var ca. ti prosent av landarealet (30 000 km²) dekket av myr. I dag er dette redusert til under 20 000 km². Vel 1 000 km² er vernet i myrreservater eller i andre verneområder.

De viktigste truslene mot norske våtmarker er vannstandsregulering, oppdyrking, nedbygging, drenering, skogplanting, forurensning, forsuring, utfylling, forsøpling og spredning av fremmede arter. Endret arealbruk er den viktigste årsaken til at arter som lever i våtmark er truet. For 85 prosent av artene som er truet i våtmarkene er det arealendringer som er årsaken.

Myrer har i tillegg en viktig funksjon som et flomhindrende lager av vann. I Norge forventes klimaendringer med høyere temperaturer og økt nedbør framover. Konsekvensene av dette er mange, blant annet endringer i omfang og hyppighet av flommer, løsmasseskred og jorderosjon som vil ha negative effekter på våtmarkene

Beliggenhet og geografi

Møkland masseuttak er lokalisert langs fv.820 (Bøveien) i den nordlige delen av Bø kommune (Nordland), 901. Området grenser til hhv fv.820 og fv.7664 (Jennskarveien), med innkjørsel til området fra fv. 7664 (figur 1).

Figur 1) Området er avsatt i Bø kommune sin arealdel av kommuneplanen (2017 – 2028) som BRU1; råstoffutvinning. De grønne områdene er kartlagt som myr med >30 cm torvtykkelse, mens de grå områdene er avsatt som åpen fastmark jf NIBIO AR5 arealressurskart.

Myrområdet som ligger innenfor massetakets yttergrenser, ligger innenfor kote 26 jf høydekart.no. Området har svak helling mot nord, mens det i øst og vest er omrammet av fastmarksområdene som består av et tynt morenedekke over fast fjell. Sammen med myrområdet danner fastmarksområdene et slags trau der myra tilføres fuktighet gjennom tilsig fra begge sidene.

Feltarbeid

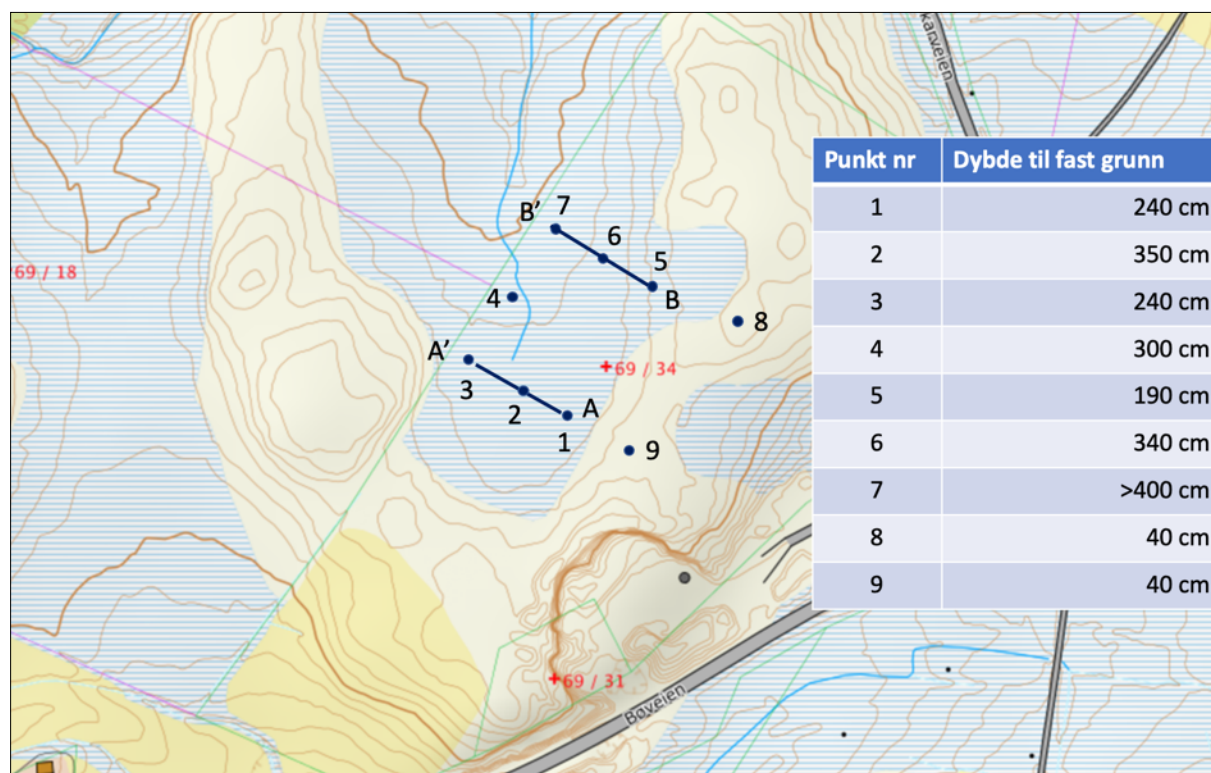
Myrområdet ble befart 24 juni der det ble foretatt besiktigelse av myrområdets utbredelse, overflate og topografi. Det ble i tillegg gjort dybdemålinger av torv/myrlagets tykkelse over fast fjell i til sammen 9 punkt i myra (figur 3). Dybdemålingene ble gjennomført ved bruk av målesonde. Målesondens maksimale lengde var 400 cm. I ett av målepunktene oversteg torvlagets tykkelse 400 cm (pkt 7, jf figur 3). Bilder som dokumenterer feltarbeidet nedenfor i figur 2.

Figur 2) Feltarbeid gjennomført 24. juni 2021

Resultater fra feltarbeidet

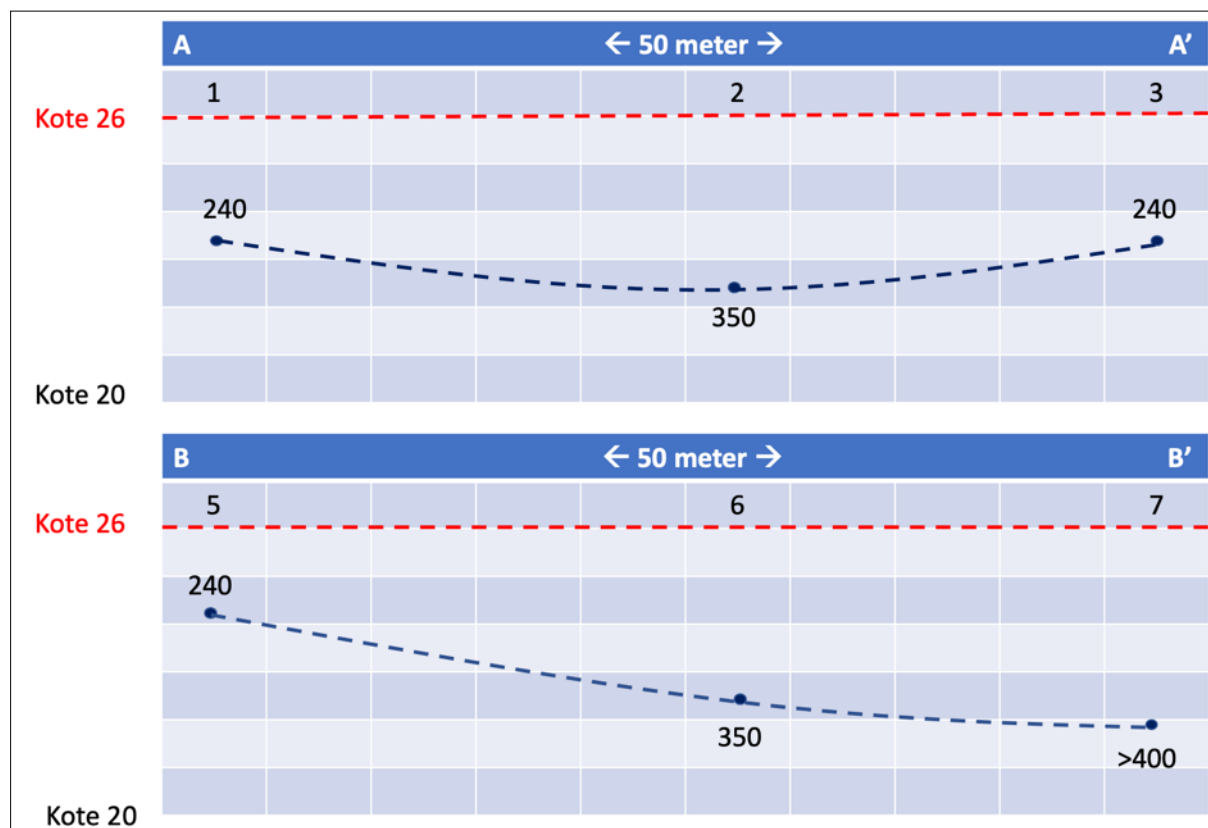
Myrområdet kan klassifiseres som en jordvannsmyr (minerogen myr), der en i tillegg til nedbør får tilførsel av sigevann fra omgivelsene. Myrområdet ligger tilnærmet horisontalt, innenfor kote 27-26, hellende svakt mot nord. Området kan derfor betegnes som en topogen myr. Myra drenerer gjennom et bekkedar med lav vannføring mot nord. Berggrunnen i området består av trondhemitt, som er en hvit, granittliknende bergart som geologisk klassifiseres som tonalitt. Berggrunnen gir en næringsfattig myr, en såkalt fattigmyr, noe også vegetasjonen i området underbygger (bla røsslyng og molte).

Figur 3) Resultater fra sonde målinger i punktene 1-9. mht myras tykkelse.

Figur 3 viser oversikt over sondemålinger gjort i 9 punkter. Tabellen viser dybde til fast grunn (cm) i hvert punkt. I punkt 7 er dybden mer enn 400 cm. Her bunnet ikke målesonden, som har en lengde på maksimalt 400 cm.

Resultatene viser at i ytterkantene av myra, i grensene til fastmarksområdene er torvtykkelsen 40-50 cm. Denne øker betydelig inn mot de sentrale deler av myra, der torvtykkelsen er fra 240 cm til mer enn 400 cm jf figur 4.

Figur 4) Torvtykkelse over fast fjell i tverrsnittene A-A' og B-B.

Anbefaling

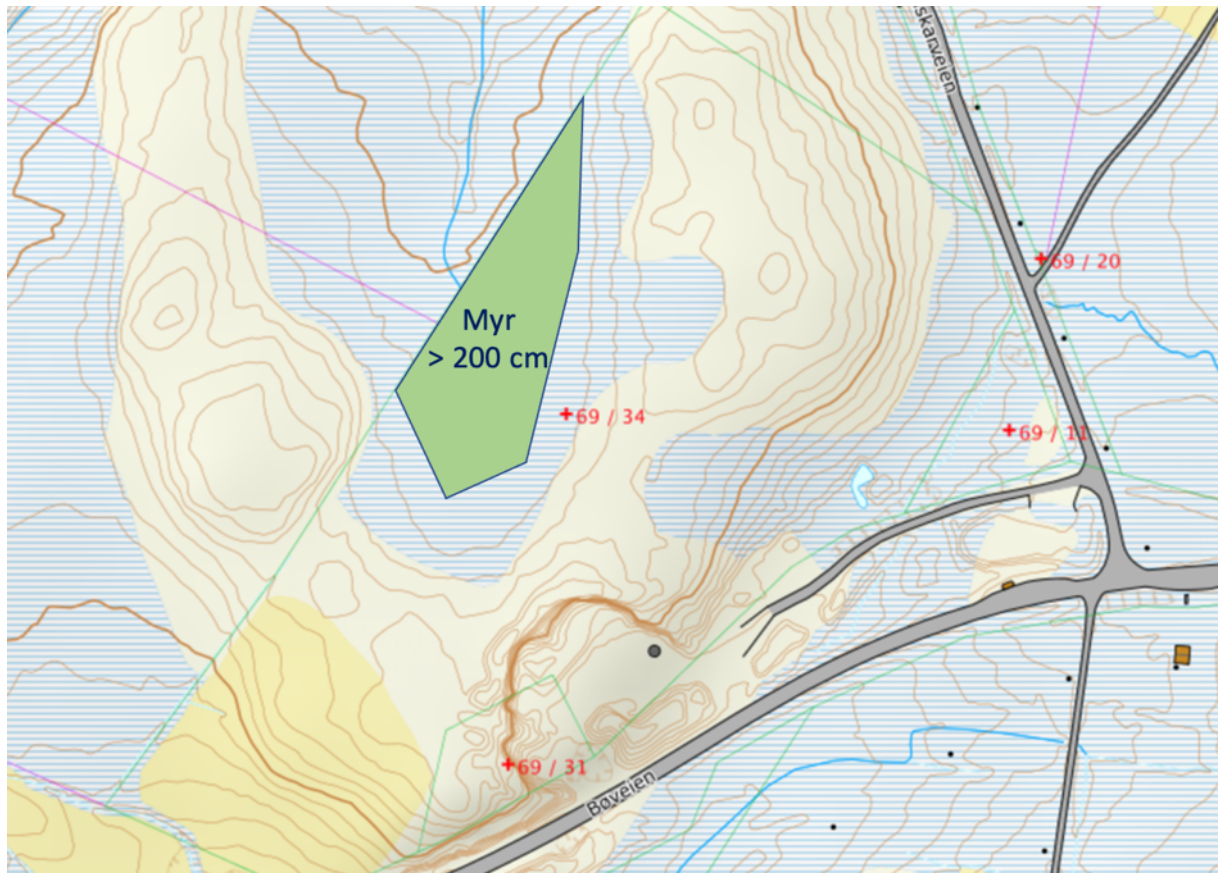
Området med jordvannsmyr innenfor masseuttakets avgrensning ligger som en horisontal flate mellom kote 27 og 26. Myra drenerer gjennom av bekkefar med tilnærmet stillegående vann. Masseuttaket tas ut fra sør, noe som innebærer liten fare for drenering (uttøking) av myra.

Myra er av typen fattigmyr, og har ingen spesiell naturfaglig verdi.

I myras ytterkant er tykkelsen på torvlaget 40-50 cm, mens det i sentrale deler er fra 240 cm til mer enn 400 cm. I driftsplanen som det søkes konsesjon om er uttaksnivået for nedre høyde i massetaket avgrenset til kote 18. Myras toppflate ligger innenfor kote 27-26. Massetaket stoffhøyde er maksimalt ca 8 meter. Utnyttelse av massetaket der det er torvlag med tykkelse mer enn 200 cm anses derfor som lite effektivt. Samtidig er det viktig å opprettholde en så stor del av våtområdet som mulig jf statsforvalterens uttalelse. Det anbefales derfor at områder med mer enn 200 cm tykkelse på torvlaget ikke utnyttes. Dette er angitt i figur 5 nedenfor.

Med anbefalingen ovenfor vil betydelige deler av myra skjermes, samtidig som områdene som påvirkes er svært begrenset i utbredelse. Det er dessuten knyttet usikkerhet til målemetoder som

anvendes i forbindelse med utslippsberegninger. Slike beregninger anses derfor ikke å være nødvendig.

Figur 5) Torvtykkelse >200 cm som anbefales bevart ifm uttak av masser fra området.

Kilder

NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2015-10 Hans Joosten et al; Metoder for å beregne endring i klimagassutslipp ved restaurering av myr

Institutt for biovitenskap, UiO; botanisk og plantefysiologisk leksikon

<https://www.mn.uio.no/ibv/tjenester/kunnskap/plantefys/leksikon/m/myr.html>